tuit autem, nisi gravissimis argumentis, adduci orbis universus, ut hominem coleret cruci affixum, ipsiusque doctrinam cupiditatibus adeo ingratam amplecteretur.

ARGUMENTUM IV.

Ex Christianæ Religionis propagatione.

Religio præjudiciis & cupiditatibus contraria, subsidiis humanis destituta, modis omnibus impugnata, & tamen per orbem universum celeriter diffusa, non nisi Deum suæ propagationis auctorem habere potuit: atqui ita se habet Religio Christiana.

1. Quidem præjudiciis erat opposita: suadendum enim erat Judæis, ut ritus & cæremonias legis mosaicæ, quibus erant addictissimi, desererent; ut quem hominem, veluti nefarium impostorem, probrosa morte damnaverant, eumdem, tanquam Deum verum, genuinum Messiam, & generis humani liberatorem agnoscerent: atqui nihil erat a Judæorum præjudiciis magis alienum. Suadendum erat paganis, ut tanquam inania simulacra rejicerent, quos hactenus coluerant Deos; ut eorum templa everterent; ut sacrificia & superstitiones, quibus tot a seculis assueti erant, detestarentur; ut Jesum Christum cruci a Judæis affixum, tanquam verum Deum, adorarent: atqui hæc omnia receptissimis apud paganos, & longo sæculorum tractu firmatis opinionibus summopere adversabantur; ergo 1. Religio Christiana præjudiciis erat opposita.

2. Et cupiditatibus: nullibi enim vitio indulget, sed omnibus bellum indicit; dura & austera tradit præcepta, qualia sunt motuum animi moderatio, corporis conflictatio, voluptatum contemptio, inimicorum dilectio, injuriarum condonatio,

tio, paupertatis amor, sui despicatio, & alia multa, quæ naturam humanam exterrent. Bona quidem suis cultoribus promittit, sed futura, sed nostris sensibus impervia; ergo 2. Religio Christiana hominum quibus proponebatur cupiditates plurimum offendebat.

3. Humanis omnibus præsidiis fuit destituta. Hæc enim potissimum sunt, quæ novæ doctrinæ gratiam conciliare possunt, scilicet naturales ipsius præconum dotes, emolumenti temporalis spes injecta, principum auctoritas: atqui omnibus his subsidiis caruit Religio Christiana. Ipsius nimirum præcones sunt duodecim piscatores, nullis divitiis, nulla eloquentia, nulla apud homines auctoritate, nullis armis instructi; sed ignobiles, illiterati, pauperes & fere nudi. Nulla boni temporalis promissione gentes alliciunt; suis sectatoribus in hac vita nihil spondent, præter ignominiam, ærumnas, supplicia. Denique prioribus sæculis, Principes non habuit patronos, sed hostes sibi infensissimos experta est Religio Christiana; ergo 3. &c.

4. Modis omnibus impugnata fuit. Statim ab ipsius incunabulis, in illius excidium conspirarunt ubique vigens paganismus, Philosophorum subtilitas, Rhetorum eloquentia, politicorum prudentia, populorum superstitio, sacerdotum invidia, Judæorum perfidia, tyrannorum immanitas & omnia suppliciorum genera.

5. Generalis illa adversus nascentem Religionem Christianam conjuratio non obstitit, quominus per orbem universum celeriter sese diffuderit. Tam stupendi progressus testis est Apostolus, qui ad Romanos scribit: *Fides vestra annuntiatur in universo mundo.* (*Rom.* 1. 18.) Testis est Plinius Asiæ Proconsul qui, exeunte primo seculo, de Christianis ita scribit ad Imperatorem Trajanum: *Neque civitates tantum, sed vicos etiam atque agros superstitionis hujus contagio pervagata est.* (*Lib.* 10. *Ep.* 97.) Testis est Tertul-

tullianus, qui sæculo II. Romanos Imperatores sic alloquitur: *Hesterni sumus, & vestra omnia implemus, urbes.... castra.... palatium, senatum, forum; sola vobis relinquimus templa.* (*Apolog. cap.* 34.) Ergo 5. &c. ergo, &c.

Et vero tanta tamque repentina Religionis Christianæ per orbem propagatio vel facta est per Apostolorum miracula, vel sine miraculis. Si 1. dixeris; ergo in Religionis nostræ gratiam miracula ediderunt Apostoli, ac proinde divina est: si 2. ergo miraculum fuit omnium maximum, religionem, quæ superanda habuit tot obstacula, tam late celeriterque ab ignobilibus piscatoribus diffusam fuisse; ergo rursum divina demonstratur. *Si miracula facta esse non creditis*, inquit Augustinus, *hoc... unum grande miraculum sufficit, quod terrarum orbis sine ullis miraculis credidit.* (*Lib.* 22. *de civ. Dei*, *c.* 5.)

Solvuntur objecta.

Objic. 1. Illud veram & divinam esse Religionem non probat, quod falsis Religionibus, ipsique errori commune est: atqui propagationis celeritas, &c. siquidem Paganismus, Mahumetismus, Calvinismus, & Lutheranismus, celeres habuere progressus; ergo, &c.

Resp. Dist. min. Communis est, sed diverso modo, conc. eodem modo, neg.

Porro non ex sola propagationis celeritate veram & divinam esse Religionem Christianam colligimus; siquidem error aliquando promptius serpit, quam ipsa veritas; sed nostræ Religionis divinitatem ex eo concludimus, quod, licet præjudiciis & cupiditatibus ingrata, humanis omnibus præsidiis destituta, imo omnibus adversus eam conjurantibus, orbem tamen universum tam cito invaserit. Quod totam fere terram occupaverit Paganismus, nihil mirum est; cupiditates enim fovet, & innatæ ad libidinem propensioni blanditur, & Principum auctoritate nitebatur,

I-

Idem de Mahumetismo dicendum est. Nihil divini arguit illius propagatio. Hujus quippe institutor eam bellando & occidendo, non persuasione, sed armis victricibus, propagavit: contra vero Apostoli non interficiendo, sed moriendo, Religionem Christianam per totum fere orbem diffuderunt.

Pariter Religio Luterana & Calviniana viis prorsus humanis suam assecuta est propagationem. Viros doctos & ipsos Principes habuit sibi patronos. Aliunde molliora ipsius dogmata ingenitis cupiditatibus maxime sunt accommodata. Clericis nempe conjugia permittunt, Religiosos suis liberant votis, peccatorum confessionem, jejunia & alia bene multa naturæ corruptæ importuna sustulerunt; ergo nihil nisi humanum exhibet modus, quo præfatæ Religiones fuerunt propagatæ; contra vero nihil nisi divinum sapit modus, quo suos progressus obtinuit Religio Christiana.

Instab. Religio Christiana suos Imperatorum potentiæ edictisque debuit progressus; ergo modo prorsus humano propagata est.

Resp. Neg. ant. Tribus enim prioribus sæculis, antequam Imperatores fierent Christiani, igne, ferro & omni tormentorum genere vexati sunt Christi discipuli; in eorum perniciem promulgata sunt sævissima Imperatorum edicta, ut omnibus notum est; atqui tamen tribus his sæculis, totum fere orbem pervagata est Religio Christiana, ut jam ostendimus; ergo Imperatorum auctoritati tribuenda non est ipsius propagatio. Præterea quibusnam Imperatorum edictis adscribenda est ipsorum Principum & Regum conversio, qui Evangelii jugo ferocia colla subdidere, jussi incendere quod prius adoraverant, & adorare quod incenderant?

Instab. Propagatio Religionis Christianæ a Constantini Imperatoris ad fidem conversione sponte exorta est, quia, ut ait Poeta, *Regis ad exemplum totus componitur orbis*, ergo Religio Christia-

stia-

stiana suam Imperatorum auctoritati debet propagationem.

Resp. Neg. ant. 1. Quia ante Constantinum qui primus Imperatorum Christo nomen dedit, longe lateque suos ramos extenderat Religio Christiana, ut constat ex dictis. 2. Quia innumeræ extabant gentes quæ sub Constantini ditione non erant constitutæ, quæque tamen, rejectis falsorum numinum simulacris, ad Christianorum castra transierunt. 3. Nedum gentes plurimæ Principum exemplis ad fidem fuerint adductæ, e contrario, tribus ante Constantinum sæculis, Imperatores minis, edictis, populos a Religione Christiana, quantum in se erat, deterrebant.

Objic. 2. Tempore Christi & Apostolorum, orbis erat litteratus, idola sordescere incipiebant, & falsorum numinum cultus, qui rationis est dedecus, suam in ruinam jam propendebat; ac proinde Religioni Christianæ locum facile cessit; ergo in illius propagatione nihil est nisi humanum.

Resp. 1. Quamvis orbis ad deserendum idolorum cultum fuisset propensus, non ideo tamen paratus erat ad eam Religionem suscipiendam, cujus austera sunt dogmata, præjudiciis & cupiditatibus odiosa. 2. Temporibus Demosthenis, Euripidis, &c. Græci non minus erant litteris exculti, quam Romani ætate Christi: atqui tamen in ridiculo idolorum cultu perstiterunt. 3. Quæcumque fuerit, temporibus Christi & Apostolorum, orbis litteratura, certum est eam, nedum Religionis incrementis profuerit, adversus ipsam totis viribus pugnasse. Quot enim Philosophi, quot Oratores, quot eruditi contra fidem Christianam dimicarunt! insanus quidem erat idolorum cultus, sed aliter sentiebant pagani ipsius superstitionibus dediti.

Objic. 3. Sufficiebat novitatis amor ad impellendos populos, ut Religionem Christianam amplecterentur; ergo minime necesse est ad virtutem divinam confugere.

Re-

Resp. Neg. ant. Novitatis enim amor homines non impellit, ut eam Religionem amplectantur, quæ ipsorum commodis & fortunæ plurimum nocet. Quis autem nesciat plerosque paganos, qui Religionem Christianam profitebantur, suis bonis fuisse exutos, ab officiisque & dignitatibus Reipublicæ exclusos? Præterea novarum rerum cupiditas quosdam quidem excitare potest, nequaquam vero permultas & universas gentes. Denique amor vitæ homines vehementius movet & potentius, quam novitatis studium; quis ergo crediderit istud potuisse innumeros homines ad eam Religionem pertrahere, cujus discipuli tot cruciatibus mortique certissimæ erant obnoxii?

Objic. 4. Religionem Christianam primum non suscepit nisi plebs ignobilis & imperita, ut ipse declarat Apostolus: *Videte enim vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles:* (1. *Cor.* 1. 26.) ergo nihil habet divini Religionis Christianæ propagatio.

Resp. 1. Neg. ant. Quod dictitare solent increduli, nempe Religionis Christianæ primitus non alios fuisse sectatores, quam plebem imperitam ignobilem, omnino falsum est. Dum enim Christus ipse degeret in terris, discipulos habuit genere, conditione, & doctrina conspicuos, Nicodemum scilicet Judæorum Principem, (*Joan.* 3. *v.* 1. & 2.) Regulum quemdam Capharnaiticum, (*Ibid. c.* 4. *v.* 46. & 53.) Jairum Synagogæ Principem, (*Luc.* 8. 41.) Lazarum & sorores ejus, (*Jon.* 12.) Zacchæum Publicanorum Principem, (*Luc.* 19. 2.) Centurionem, miraculorum quæ mortem Christi illustrarunt, testem oculatum, (*Matt.* 27. 54.) Josephum ab Arimathæa nobilem Decurionem, (*Marc.* 15. 43.) & alios plures generatim tantum ab Evangelistis indicatos. *Ex Principibus Judæorum*, inquit Joannes, *multi crediderunt in eum.* (12. 42.) Paulo post Christi mortem, innumeri fidem amplexi sunt, tum Ju-

dæi,

dæi, tum gentiles, inter quos plurimi erant genere vel doctrina illustres.

Quamvis autem in ipsis Ecclesiæ incunabulis multi extiterint Christiani genere & scientia nobiles, dicere tamen potuit Apostolus, *non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles;* si nimirum spectetur immensa credentium multitudo.

Resp. 2. Neg. conseq. Esto fides Christiana primum a plebeiis tantum hominibus suscepta fuerit, non ideo nutabit argumentum ab illius propagatione deductum. Quis enim nesciat rudem plebeculam suæ Religioni, suis institutis, suis moribus, non minus tenaciter adhærere, quam viros nobiles & eruditos? quo pacto igitur fieri potuit, ut homines imperiti & plebeii a falsorum numinum cultu, in quo nati fuerant & instituti, ad eam Religionem traducerentur, quæ cum ipsorum moribus, præjudiciis, cupiditatibus pugnabat, quæ eos durissimis vexationibus & mortis periculo exponebat? contingere profecto non potuit tam mirabilis animorum conversio, sine certissimis argumentis, sine splendidis miraculis, sine potentissimo divinæ gratiæ auxilio.

ARGUMENTUM V.

Ex Martyrum fortitudine.

Vera est Religio Christiana, si Martyrum in ea defendenda fortitudo, non sit naturæ, sed gratiæ & divinæ virtutis opus: atqui rem ita esse nemo sanus dubitaverit, si Martyrum multitudinem, varia suppliciorum genera, & modum quo ea perpessi sunt, consideret.

1. Quidem hæc fortitudo non in paucis, quos natura fortes & impavidos fecerit, eluxit; sed in hominum pene infinita multitudine, cujuscumque ætatis, sexus & conditionis, in viris & mulierculis, in senibus & adolescentibus, in pueris & puel-

puellis, in nobilibus & ignobilibus, in doctis & rudibus. Quanta fuerit hæc multitudo probat persecutionum numerus. Decem sub Imperatoribus Ethnicis per tria Ecclesiæ priora sæcula recensentur. Sed omnium crudelissima, sive temporis diuturnitate, sive locorum amplitudine, sive tormentorum atrocitate, fuit sub Diocletiano, ejusque in Imperio collegis Maximiano & Galerio, quæ toto duravit decennio, & ab oriente in occidentem terram vastavit universam. Omnis sexus & ætatis homines in flammas conjecti sunt, & gregatim, præ nimia multitudine, ignibus consumpti. Reddita per Constantinum pace; & sedatis intra Imperium vexationibus, in Christianos immaniter desæviit Sapôr Rex Persarum. Tum vero tot viri & mulieres martyrii palma nobilitati sunt, ut, teste Sozomeno, ii, quorum nomina servabantur ab Ecclesia, ad sexdecim millia pervenerint, & innumerabiles fuerint illi, quorum nomina exciderant. (*Hist. lib.* 2. *cap.* 14.)

Quod de immensa Martyrum multitudine asserimus, in dubium revocare non sinunt publica certissimaque monumenta. Id enim constat ex Imperatorum adversus Christianos edictis, ex scribarum publicorum commentariis, qui acta excipiebant, & a quibus exemplaria magno pretio extorquebant Christiani; ex relatione tum Proconsulum qui ad Imperatores ejusmodi acta mittebant, tum Confessorum qui suas ipsi res scribebant; tum fidelium qui Martyrum certaminibus adfuerant, denique ex Patrum pro Religione Christiana apologiis. Porro hæc monumenta conjunctim sumpta omnem excludunt falsitatis suspicionem. Hæc autem Martyrum fortitudo tam universalis, non naturæ, sed divinæ virtuti tribuenda est.

2. Idem probant varia & acerbissima quibus vexati sunt tormenta. Expugnandæ Martyrum constantiæ adeo cupidi erant Tyranni, ipsorumque ministri, ut certatim novum quoddam supli-

plicii genus excogitarent, quo crudelius desævirent. Ex Christianis alii crucibus affixi, vel acutis stipitibus impositi erant; alii ad bestias damnati, & ferarum pellibus contesti, cruentis canum dentibus laniandi objiciebantur; multi instar facium pice delibuti, in nocturni luminis usum palam adhibebantur; plurimi admotis facibus incensi vel prunis subjecti lento igne singulis in membris torquebantur. Denique fractis ossibus, ruptis viscerum compagibus, dilaceratis lateribus, jam nullus novis vulneribus supererat locus. Porro tanta supplicia tolerare, cum uno verbo ab iis te liberare facile sit, humanæ non est naturæ sibi soli permissæ.

3. Divinam & efficacissimam opem demonstrat modus, quo tanta supplicia Martyres tolerabant. Coram Tyrannis stabant impavidi, plus damnari, quam absolvi cupientes. Ad tormenta, quasi ad victoriam, properabant alacres, & tacitam animi lætitiam in vultu præferentes. Ita comparatus fuit S. Ignatius, ut patet ex sua ad Romanos epistola; ita Martyres Lugdunenses, ut testatur Ecclesia Viennensis; ita & alii Martyres affecti erant, ut in ipsorum actis legere est apud *Ruinart*: atqui sensus illos tantamque fortitudinem viribus humanis tribuere non licet, sed efficaci omnipotentis Dei auxilio, qui suos athletas medio in certamine corroboravit; ergo sive Martyrum multitudinem, sive horrenda quæ perpessi sunt tormenta, sive modum quo ea tolerarunt, spectaveris, non poteris non confiteri, divinam esse Religionem, pro qua tot illustres victimæ fortiter occubuerunt.

Solvuntur objecta.

Obj. 1. Qui fidei Christianæ Martyres appellantur, ii, non Religionis, at seditionis & rebellionis causa interfecti sunt; ergo in Religionis Christianæ gratiam nihil probat quam ostentas Martyrum multitudo.

Re-

Resp. Neg. ant. 1. Quia si Christiani fuerunt seditiosi, cur Legio Thebana quæ 6600. bellatorum complectebatur, non rebellavit? cur vim armis non repulit? cur tanquam agni mitissimi, armis depositis, sese trucidandos obtulerunt? 2. Scribit Tertullianus Christianos tanto fuisse numero, ut Romanum Imperium evertere facile potuissent, si adversus Imperatores arma suscepissent: atqui tamen ita erant a seditione alieni, ut mortem, licet acerbissimam, licet injustam, patienti animo tolerarent. 3. Varia Imperatorum edicta refert eruditus Bullet in opere, cui titulus: *L'établissement de la Religion par les autres paiens:* atqui ex iis nullum occurrit, in quo seditionis crimen objiciatur Christianis; eam tantum ob causam damnati sunt, quod Imperii Deos adorare, iisque thura incendere detrectarent. 4. Illud a Martyribus Christianis omnem removet seditionis & rebellionis suspicionem, quod pro Imperatoribus, inter ipsa supplicia preces ultro funderent.

Objic. 2. Martyrum Christianorum constantia tribuenda est vel stupiditati, vel inanis gloriæ cupidini, vel emolumenti cujusdam temporalis spei, vel fanatico furori; ergo Religionis Christianæ veritatem non probat.

Resp. Neg. ant. quoad singulas partes: 1. quidem Martyrum constantia stupiditati perperam adscriberetur: ex iis enim plurimi non minus eruditione & ingenio, quam morum sanctitate insignes fuerunt. Quis stupidos dicere ausit, Ignatium, Polycarpum, Justinum, Irenæum, Cyprianum, &c. quorum in scriptis pariter elucent doctrina & pietas? Præterea quantumvis plumbei & hebetes fingantur homines, non ideo innatum omnibus vitæ amorem exuunt. Quo pacto igitur fieri potuit, ut homines innumeri eo stupiditatis venerint, ut sine causa vitam inter acerbissimos cruciatus abjicerent?

2. Non minus absurde inanis gloriæ cupidini tri-

tribueretur Martyrum fortitudo; tum quia prioribus Ecclesiæ sæculis, nihil magis probro erat & dedecori, quam nomen Christianum; tum quia paucos reperire est, quos ita moveat gloriæ desiderium, ut pro ea consequenda, nihil periculi refugiant; fieri ergo non potuit ut innumeri homines cujuscumque sexus, ætatis, conditionis, vanæ gloriæ illecebris capti, durissimam mortem sustinuerint, tum quia plerique Martyres sperare non potuerunt, fore ut suum nomen ad posteros transmitteretur: neque enim ignorabant, ex iis qui pro fide moriebantur, plurimos oblivioni tradendos, & insigniores tantum famæ celebritatem esse consecuturos.

3. Denique Martyres Christianos non fecit furor quidam fanaticus: si enim aliquando contigerit, ut nonnulli homines fanatici, fervidæ imaginationis æstu abrepti, pro defendendis opinionibus absurdis vitam profuderint, brevi evanuit insanus hic furor; nunquam simul eodemque tempore invasit homines, lingua, moribus, locis a se invicem maxime disjunctos; plurimum igitur discrepat ab illorum Martyrum constantia, qui eodem tempore, per diversas orbis partes pro fide strenue occubuerunt. Præterea nihil a fanaticorum vesania magis alienum est, quam ea animi tranquillitas, & moderatio, quæ in Martyribus Christianis longos inter cruciatus eluxit, ut constat ex ipsorum actis.

Objic. 3. Suos quæque Religio Martyres habuit; suos Pagani, suos Hæretici jactant; ac proinde nullius est roboris argumentum in gratiam Religionis ex Martyribus deductum.

Resp. Inter Christianos Martyres & alios plurimum est discriminis. Priores enim numero prope sunt infiniti; alii vero pauci numerantur. Præterea Martyres qui primis sæculis pro fide Christiana moriebantur, maxima ex parte vel Judaicis ritibus, vel gentilium superstitionibus addicti fuerant; pro Religione ergo nova, eique opposi-

ta,

ta, in qua ab ortu instituti fuerant, tot cruciatus patiebantur; alii vero pro Religione avita, in qua nati fuerant & educati, occubuere. Denique Pagani & Hæretici Martyres pro dogmatibus & opinionibus speculativis passi sunt, in quibus facile deluditur & decipit imaginatio; Christiani vero Martyres Ecclesiæ nascentis tot supplicia perpessi sunt, pro confirmandis factis sensibilibus & publicis, in quibus decipi non potuerunt; nempe affirmabant vera esse miracula, quæ a Religionis Christianæ præconibus patrata fuerant, quorum testes sese asserebant, & propter quæ fidem Christianam susceperant. Ita inter alios SS. Cyprianus, Justinus, Quadratus, &c. Numquid autem fieri potest, ut ingens hominum numerus pro mendaciis a se recognitis mortem adeat durissimam?

ARGUMENTUM VI.

Ex inconcussa perpetuaque Religionis Christianæ stabilitate.

Constans Religionis Christianæ duratio indubitatum est argumentum, eam divinitus institutam esse, potentissimoque Dei præsidio circumseptam. Quisquis enim variarum, quæ diversis temporibus prodierunt, Sectarum historiam animo perlustraverit, is facile deprehendet eas, postquam plus minusve celebritatis obtinuerunt, tandem extinctas esse & oblivione sepultas. Eamdem fortunam si non experta fuerit Religio Christiana, illud nec hominibus, nec eventibus debet beneficium. Sola enim pluribus conflictata est vexationibus, quam ceteræ omnes simul institutiones. A mille & septingentis annis, quot pericula, quot certamina nonne habuit sustinenda?

Eam tamen videmus omnibus superstitem erroribus, inter varias rerum humanarum vicissitudines, inter populorum ruinas, inter innume-

ras

ras Imperatorum conversiones immotam stare. Nec conjurata Principum potentia, nec obstinata dæmonum improbitas, nec impiæ novatorum molitiones, nec hæreticorum fraudes, nec fidelium corruptela, nec temporis diuturnitas, quæ omnia sensim absumit & delet, eam evertere potuerunt. Quemadmodum aquæ diluvii super universam terram effusæ, nedum arcam confringerent, eam tantum sublimiorem in locum erexerunt; ita diversæ procellæ & tempestates, quibus agitata fuit Religio Christiana, & ipsius custos fidissima Ecclesia, ad illud tantum profecerunt, ut novam ipsi majestatem adderent, eamque magis conspicuam efficerent.

Quis Religionem hanc semper lacessitam, numquam autem victam inspiciens, in perpetuis ipsius victoriis constans miraculum non agnoscat? quis non fateatur cum Judæorum sapientissimo: divinum illud opus esse, in cujus excidium omni ope atque opera nequicquam incubuerunt homines? *Sinite illos: quoniam si ex hominibus consilium hoc, aut opus, dissolvetur; si vero ex Deo est, non poteritis dissolvere illud, ne forte & Deo repugnare inveniamini.* (*Act.* 5. 58.) Præteriti multiplicesque Religionis Christianæ triumphi, de futura ipsius gloria certiores nos faciunt. Qui bellum ipsi audent indicere, vel aliquando huic nomen dabunt, & obsequentur dociles, vel ab ea conterentur.

COROLLARIUM.

Immortales igitur Deo optimo maximo grates rependere debemus, quod singulari ejus beneficio in Christianæ Religionis veluti gremio nati fuerimus & instituti. *Non fecit* enim *taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis.* Sed tanto munere & Christiani nomine non est quod gloriemur, si vitam ad sanctissimas illius leges componere detrectemur, si quas præci-

pit

pit virtutes negligamus, & quæ prohibet vitia sectemur. Illius Institutor Christus Dominus e Cælo descendit, ut suis exemplis & documentis perfectum & absolutum vitæ exemplar oculis nostris subjiceret, quod moribus exprimere, quantum fert humana infirmitas, debemus. Ex animo nunquam excidat Apostolica hæc sententia: *Estote factores verbi & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos.... Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit.* (*Jacob cap.* 1. *v.* 22. *&* 25.)

Finis Tomi quarti.

Gauchat ep. sullo spirito delle legg.

L'Abate Sauri morale [illegible]

